

UDC: 34:159 (075.8)

LBC: 88.37; 88.6; 88.52; 88.53

MJ № 279

 10.33864/2617-751X.2025.v8.i2.209-221

Psychological Analysis of Emotional Intelligence In Law Enforcement Officers (Case of Police Officers)

Shahrizad Imanova*

Abstract. Emotional intelligence; helps individuals to know themselves, achieve their goals, be aware of their emotions, enjoy life, motivate, empathize, think constructively, manage their relationships with other individuals, and make healthy and conscious decisions. In the work of law enforcement officers, emotional intelligence emerges as a type of intelligence that manifests itself in problem solving and interpersonal relationships. Stable cognitive logical intelligence levels of employees during service activities, that is, high "IQ" levels are not enough to say that those individuals will be successful, their intelligence levels covering personal, emotional, social and life-related dimensions prove themselves in a number of cases. In this article, the factor of emotional intelligence of police officers was analyzed, literature samples on this topic were examined, as well as the "Emotional intelligence evaluation test" authored by D. Goleman and the sample for measuring stress indicators ("Perceived stress scale") were translated and tested. The test results were calculated using the SPSS program and compared based on sociodemographic factors. Research participants were determined by random sampling among those who applied for examination and treatment at the hospital named after A. Heydarov, Ministry of Internal Affairs. Based on the theoretical and research materials of the article, appropriate recommendations were made to the employees working in this service, as well as to the researchers.

Keywords: police officers, extreme situations, mental health, service difficulties, emotional intelligence, stress factor

* PhD student,

Baku State University, Department of Psychology; Baku, Azerbaijan

E-mail: shehrizadimanova@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-3543-3135>

To cite this article: Imanova, Sh. [2025]. Psychological Analysis of Emotional Intelligence In Law Enforcement Officers (Case of Police Officers). *"Metafizika" journal*, 8(2), pp.209-221.

<https://doi.org/10.33864/2617-751X.2025.v8.i2.209-221>

Article history:

Received: 30.01.2025

Accepted: 15.04.2025



Copyright: © 2025 by AcademyGate Publishing. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the CC BY-NC 4.0. For details on this license, please visit

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

УДК: 34:159 (075.8)

ББК: 88.37; 88.6; 88.52; 88.53

МЖ № 279

 10.33864/2617-751X.2025.v8.i2.209-221

**Психологический Анализ Эмоционального Интеллекта у Сотрудников
Правоохранительных Органов (на Примере Сотрудников Полиции)
Шахризад Иманова***

Абстракт. Когда мы смотрим на исследования эмоционального интеллекта, которые относятся к социальному измерению интеллекта людей, эмоциональный интеллект; помогает людям познавать себя, достигать своих целей, осознавать свои эмоции, наслаждаться жизнью, мотивировать, сопереживать, мыслить конструктивно, управлять своими отношениями с другими людьми и принимать здоровые и осознанные решения. В работе сотрудников правоохранительных органов эмоциональный интеллект проявляется как тип интеллекта, который проявляется в решении проблем и межличностных отношениях. Стабильный уровень когнитивно-логического интеллекта сотрудников во время служебной деятельности, то есть высокий уровень «IQ», недостаточен для того, чтобы говорить о том, что эти люди будут успешными, их уровень интеллекта, охватывающий личностные, эмоциональные, социальные и жизненные аспекты, проявляет себя в ряде случаев. В данной статье был проанализирован фактор эмоционального интеллекта сотрудников полиции, рассмотрены образцы литературы по данной теме, а также «Тест оценки эмоционального интеллекта» за авторством Д. Гоулмана и образец для измерения показателей стресса («Шкала воспринимаемого стресса») были переведены и протестированы. Результаты тестирования рассчитывались с помощью программы SPSS и сравнивались с учетом социально-демографических факторов. Участники исследования были определены методом случайной выборки среди обратившихся на обследование и лечение в больницу имени А.Гейдарова МВД. На основе теоретических и исследовательских материалов статьи даны соответствующие рекомендации сотрудникам, работающим в данной службе, а также научным сотрудникам.

Ключевые слова: сотрудники полиции, экстремальные ситуации, психическое здоровье, трудности службы, эмоциональный интеллект, стрессовый фактор

* Аспирант,

Бакинский Государственный Университет, Кафедра Психологии; Баку, Азербайджан

E-mail: shehrizadimanova@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-3543-3135>

Цитировать статью: Иманова, Ш. [2025]. Психологический Анализ Эмоционального Интеллекта у Сотрудников Правоохранительных Органов (на Примере Сотрудников Полиции). *Журнал «Metafizika»*, 8(2), с.209-221.

<https://doi.org/10.33864/2617-751X.2025.v8.i2.209-221>

История статьи:

Статья поступила в редакцию: 30.01.2025

Отправлена на доработку: 28.02.2025

Принята для печати: 15.04.2025



Copyright: © 2025 by AcademyGate Publishing. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the CC BY-NC 4.0. For details on this license, please visit

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

UOT: 34:159 (075.8)

KBT: 88.37; 88.6; 88.52; 88.53

MJ № 279

 10.33864/2617-751X.2025.v8.i2.209-221

Hüquq Mühafizə Orqanı İşçilərində Emosional İntellektin Psixoloji Təhlili (Polis Əməkdaşları Nümunəsində)

Şəhrizad İmanova*

Abstrakt. Fərdlərin zəkasının sosial ölçüsünü ifadə edən emosional zəka ilə bağlı araşdırmalara baxdığımızda emosional zəka; fərdlərin özünü tanımasına, məqsədlərinə çatmasına, duyğularından xəbərdar olmasına, həyatdan həzz almasına, motivasiyasına, empatiyasına, konstruktiv düşünməsinə, digər fərdlərlə münasibətlərini idarə etməsinə, sağlam və şüurlu qərarlar qəbul etməsinə kömək edir. Hüquq mühafizə orqanı işçilərinin fəaliyyətində emosional zəka problemlərin həllində və eləcə də şəxsiyyətlərarası münasibətlərdə təzahür edən bir zəka növü olaraq ortaya çıxır. Xidməti fəaliyyət zamanı əməkdaşların sabit koqnitiv məntiqi intellekt səviyyələri, yəni yüksək "IQ" səviyyələri həmin şəxslərin uğurlu olacağını söyləmək üçün kifayət deyil, onların şəxsi, emosional, sosial və həyatla əlaqəli ölçüləri əhatə edən intellekt səviyyələri bir sıra hallarda özünü sübut edir. Bu məqalədə polis əməkdaşlarının emosional intellekt amili təhlil edilmiş, bu mövzuya dair ədəbiyyat nümunələri araşdırılmış, eləcə də D.Golemanın müəllifi olduğu "Emosional intellektin qiymətləndirilməsi testi" və stress göstəricilərinin ölçülməsi üçün nümunə ("Perceived stress scale") tərcümə edilərək sınaqdan keçirilmişdir. Test nəticələri SPSS proqramı vasitəsi ilə hesablanmış və sosiodemografik faktorlar əsasında müqayisəli təhlil edilmişdir. Tədqiqat iştirakçıları Daxili İşlər Nazirliyi A.Heydərov adına hospitalda müayinə və müalicə üçün müraciət edən şəxslər arasında təsadüfi seçmə ilə müəyyən edilmişdir. Məqalənin nəzəri və tədqiqat materialları əsasında bu xidmətdə çalışan əməkdaşlara, eləcə də tədqiqatçılara müvafiq tövsiyələr hazırlanmışdır.

Açar sözlər: polis əməkdaşları, ekstremal situasiyalar, psixi sağlamlıq, xidməti çətinliklər, emosional intellekt, stress amili

* Doktorant,

Bakı Dövlət Universiteti, Psixologiya Kafedrası; Bakı, Azərbaycan

E-mail: shehrizadimanova@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-3543-3135>

Məqaləyə istinad: İmanova, Ş. [2025] Hüquq Mühafizə Orqanı İşçilərində Emosional İntellektin Psixoloji Təhlili (Polis Əməkdaşları Nümunəsində). *"Metafizika" jurnalı*, 8(2), səh.209-221.

<https://doi.org/10.33864/2617-751X.2025.v8.i2.209-221>

Məqalənin tarixçəsi:

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 30.01.2025

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 28.02.2025

Çapa qəbul edilmişdir: 15.04.2025



Copyright: © 2025 by AcademyGate Publishing. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the CC BY-NC 4.0. For details on this license, please visit

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

1. Giriş

Emosional intellekt duyğuları tənzimləyən bir sistemdir və fərdin öz duyğularını, sonra isə digər insanın emosiyalarını dərk etməsidir. Emosiya və hisslərimiz həyat haqqında bir çox məlumatların mənbəyidir və emosiyaların tərkibindəki ifadələri təhlil etmək bacarığı fərdə enerji verir, fərdləri aktivləşdirir və fərddə motivasiya yaradır. Duyğuların davranışa təsir etdiyini bilmək və sağlam davranışda olmaq üçün duyğulardan istifadə etmək mühüm bacarıqdır [Güllüce, səh.8]. Bir insanın müsbət və mənfi davranışlar arasındakı fərqi fərqi vararaq həm özü, həm də digər fərdlə quracağı ünsiyyət üçün ifadələrini müsbət bir şəkildə təşkil edərək qarşılıqlı əlaqədə olması emosional zəkanın göstəricisidir. Bu göstərici ilə öz emosiyalarından və başqalarının emosional vəziyyətlərindən xəbərdar olan fərdlər ünsiyyət prosesində öz duyğularını və bu duyğuları əks etdirən ifadələri lazımi yerlərdə istifadə edərək daha effektiv ünsiyyət quracaqlar. Bu vəziyyət "İQ" və "EQ" anlayışlarının bir-birinə zidd olmadığını, əksinə bir-biri ilə dinamik qarşılıqlı əlaqədə olduğunu göstərir. Bu kontekstdə düşünmə, əsaslandırma, qərar vermə, qavrayış, problem həll etmə və düşünmə kimi idrak proseslərinin effektivliyi emosional qabiliyyətlərin mövcudluğundan asılıdır. Bu o deməkdir ki, onların IQ-ları eyni dərəcədə yüksəkdir. Emosional zəkanın olmaması fərdlərin şəxsi həyatından iş həyatına, cəmiyyətlə münasibətlərindən öz sağlamlıqlarına qədər bir çox sahədə pis nəticələrə səbəb ola bilər [Tuğrul; səh.12-14]. Emosiyalar ətraf aləmi dərk etmək, düşüncə və davranışlarımızı mənalandırmada mühüm rola malikdir. Emosiyalar haqqında müxtəlif tədqiqatlar aparılmasına, onların öyrənilməsinə xüsusi önəm verilməsinə baxmayaraq emosional intellekt XX əsrin sonlarından etibarən xüsusi bir anlayış kimi öyrənilməyə başlanmışdır. 1920-ci ildə Thorndike tərəfindən intellektin mexaniki, mücərrəd və sosial olmaqla 3 forması müəyyənləşdirilmişdir. Emosional intellektin Thorndikenin sosial intellekt olaraq adlandırdığı intellekt formasına çox bənzər olduğunu deyə bilərik. Bu isə emosional intellektin fərqli adlarla daha öncədən öyrənilməyə başlanıldığını göstərir. 1983-cü ildə Gardnerin irəli sürdüyü "Çoxtərəfli intellekt" nəzəriyyəsində emosional intellekt terminini işlətməsədə onun qeyd etdiyi şəxsiyyətə yönəlik (intrapersonel) və şəxsiyyətlərarası (interpersonel) intellekt emosional intellektin təməli rolunu oynayır. Şəxsiyyətə yönəlik intellekt fərdin öz hisslərini, şəxsiyyətlərarası intellekt isə digər insanların hiss və niyyətlərini anlama və qavrama bacarığıdır [Erdogdu; səh.62-64].

Emosional intellekt termini elmə ilk dəfə Salovey və Mayer (1990) tərəfindən gətirilmişdir. Emosional intellektin 3 hissədən ibarət olduğunu qeyd edirdilər.

1. Fərdin özünün və başqalarının hisslərini dəyərləndirməsi

2. Emosiyaların müəyyənləşdirilməsi
3. Emosiyaların problemlərin həll edilməsində istifadə edilməsi (çevik planlama, yaradıcı düşünmə, motivasiya).

Goleman 1996-ci ildə “Emosional intellekt” kitabında intellektin 2 forması olduğunu qeyd etmişdir [Goleman; səh.34]: Rasional intellekt və Emosional intellekt.

Bir birindən tamamilə fərqli olan bu intellekt formaları həyat tərzimizin formalaşması və davranışımızın müəyyənləşdirilməsində qarşılıqlı əlaqədə iştirak edirlər. Rasional intellekt düşüncəyə əsaslanır və şüurludur, emosional intellekt isə spontan, güclü və bəzən məntiqsiz qavrama və dəyərləndirmə tərzidir.

Mayer və Salovey 1997-ci ildə emosional intellekt haqqında nəzəriyyələrinə müəyyən dəyişiklik və əlavələr etmişlər. Emosional intellekt hissləri dərk etmək, onları düşüncəyə yardımcı olacaq şəkildə yönləndirməkdir. Emosional savadlılıq hissləri emosional və rasional inkişaf etməyi dəstəkləyəcək şəkildə formalaşdırmaqdır. Mayer, Salovey və Carusonun emosional intellekt modeli 4 hissədən ibarətdir [Yelkikalan; səh.39-40].

1. Emosional dərk etmək və adlandırma
2. Düşüncənin emosional olaraq yüngülləşdirilməsi
3. Emosional anlayış və mühakimə
4. Emosional idarə etmə

Ekman (1992), Epstein və Brodsky (1993) və Goleman (1996) fikirlərinə əsasən emosional intellektin xüsusiyyətləri haqqında aşağıdakı nəticələrə gəlmək olar.

1. Emosional vəziyyətlərdə emosional intellekt rasional intellektdən daha cəld işlək vəziyyətə gəlir və ne etdiyini düşünmədən hərəkətə keçir. Emosional intellekt təhlükəyə qarşı qoruyucu funksiya daşıyır. Ekstremal və ani vəziyyətlərdə necə edək, nə edək düşünmədən bizi hərəkətə keçirir. Məsələn balkondan düşmək üzrə olan uşağını xilas edən ana kimi. Emosiyaya səbəb olan hadisə ilə emosiyaların yaranması arasındakı zaman çox sürətlidir. Bu səbəbdən qavranılanı düşünərək qərar verməyə zaman olmur. Bəzən bu sürətlilik qavramada dəqiqliyi itirir. Misal üçün gec gəldiyi üçün evə pəncərədən gizlin daxil olmağa çalışan qızını oğru zənn edib öldürən ata kimi.

2. Emosional intellektin məntiqi assosiativdir. Bir həqiqəti və ya onun hər hansı bir anını xatırlatan məqamları həqiqətin bütünü kimi qəbul edir. Emosional intellektə görə əsas bir şeyin necə göründüyü və necə qavranıldığıdır. Onun bizə nəyi xatırlatması nə olmasından önəmlidir. Bir hadisənin hər hansı xüsusiyyəti keçmişdəki emosional bir hadisənin xatirəsinə uyğunluq göstərsə, emosional intellekt keçmiş hadisə ilə bağlı hisslərlə yeni hadisəyə reaksiya verir.

3. Emosional intellekt uşaq kimidir. Və bu xüsusiyyəti emosiyalar artdıqca artır.

4. Emosional intellekt situativdir. Həmin anda dominant olan hansı hisslərdirsə onun əsasında yaranır [Goleman; səh.34-36].

Emosional intellektin inkişaf etməsində yaş, ailə və cinsiyyət əsas faktorlar kimi qeyd edilir. Emosional intellekt körpəlikdən etibarən inkişaf etməyə başlayır. Bu inkişaf dövründə ailənin uşağa qarşı tutumu, tərbiyə üsulu və valideynlərin özləri arasındakı münasibət və hisslərini ifadə tərzləri əsas rol oynayır. Uşaqlara hisslərini ifadə tərzini böyük təbəqədən ötrülür [Goleman 1996]. Virjiniya Satir tərəfindən (1994) "People making" adlı kitabında ailələr insan istehsal edən fabriyə bənzədilmişdir. Alınan nəticə ailədəki böyük insanların emosional cəhətdən nə dərəcə dəstəkləyici olmaqlarından asılıdır. Yaxın əlaqələrdə özümüzü necə görəəcəyimizi, başqalarının bizim hisslərimizə necə reaksiya verəcəyini, yaşadığımız hissləri necə dəyərləndirəcəyimizi, necə ifadə edəcəyimizi öyrənirik. Bəzi valideynlər yüksək bacarıqlı müəllimlərkən bəziləri çox yetərsiz olurlar. Emosional intellekt şəxsiyyətlərarası münasibətlərdə xüsusilə partnyor və peşəkar münasibətlərdə mühüm rol oynayır. Emosional intellektin yetərincə formalaşmaması insanlararası münasibətlərdə xüsusilə qadın kişi münasibətlərində problemlərin yaşanmasına səbəb olur [Tuğrul, səh.13].

Emosional öyrənmə müddətinə bağlı olaraq qadınlarda və kişilərdə fərqli bacarıqlar formalaşır. Qadınlar sözlü, sözsüz emosional siqnalları oxumada, hissləri ifadə etməkdə və göstərməkdə ustalaşarkən, kişilər incimək, günahkarlıq, qorxu və acı ilə bağlı hisslərini minimuma endirməkdə bacarıq sahibdirlər. Qarşılıqlı münasibətlərdə bu fərqliliyi nəzərə almamaq yaranan problemlərin əsasını təşkil edir. Emosional intellekt peşəkar münasibətlərin düzgün qurulmasında mühüm rol oynayır. Empatiya bacarıqları yüksək olan insanlar bu münasibətləri daha düzgün qura və idarə edə bilirlər. Müəlliflər tərəfindən empatiya ilə sosiallaşma, sosial həssaslıq və cəmiyyətə adaptasiya arasında düz, aqressiv davranışlar arasında tərs mütənəşib əlaqə olduğu göstərilmişdir [Nikolau, səh.327]. Şübhəsiz emosional intellektin yetərincə inkişaf etməməsi yalnız bu münasibətlərdə deyil, həyatın müxtəlif tərəflərində çətinliklər yaşamağımıza və bir sıra psixoloji problemlərə səbəb olur.

2. Metodlar

Tədqiqat 2024-cü ildə Daxili İşlər Nazirliyinin A. Heydərov adına Hərbi hospitalında müalicə alan polis əməkdaşları ilə fərdi şəkildə aparılmışdır. Təsadüfi seçmə ilə 20 nəfər polis işçisi ilə aparılan sorğularda ilk növbədə tədqiqata dair informasiya verilmiş, onlara sorğuları cavablandırmaqda könüllük, informasiyaların konfidensial olması məqamlarına dair məlumat verilmişdir. Tədqiqatda ilk növbədə sosidemoqrafik məlumatları əks etdirən

anket sualları təqdim edilmişdir. Suallarda iştirakçının cins, yaş, təhsil, ailə, maddi gəlir səviyyəsi, iş yeri, iş saatları, iş stajına dair məqamlar öz əksini tapırdı.

Emosional intellektin ölçülməsi üçün D.Golemanın "Emosional intellektin ölçülməsi testi" tətbiq edilmişdir. Test a) özünü dərk etmə; b) emosiyaları idare etmə; c) özünümotivasiya etmə; d) empatiya; e) sosial bacarıqları əks etdirən 50 bənddən ibarət olub şəxsin özü tərəfindən 1,3,5 cavablandırma meyarları ilə qiymətləndirilir. Toplanmış məlumatlar SPSS (27-ci versiya) proqramına yığılmış və müqayisəli təhlil aparılmışdır.

Əməkdaşların stress səviyyəsini ölçmək üçün "Qazanılan stress şkalası"ndan istifadə edilmişdir. Percieved stress scale (PSS) stress qavrayışını ölçmək üçün ən çox istifadə edilən psixoloji alətdir. Bu, insanın həyatındakı vəziyyətlərin nə dərəcədə stresli kimi qiymətləndirilməsinin ölçüsüdür.

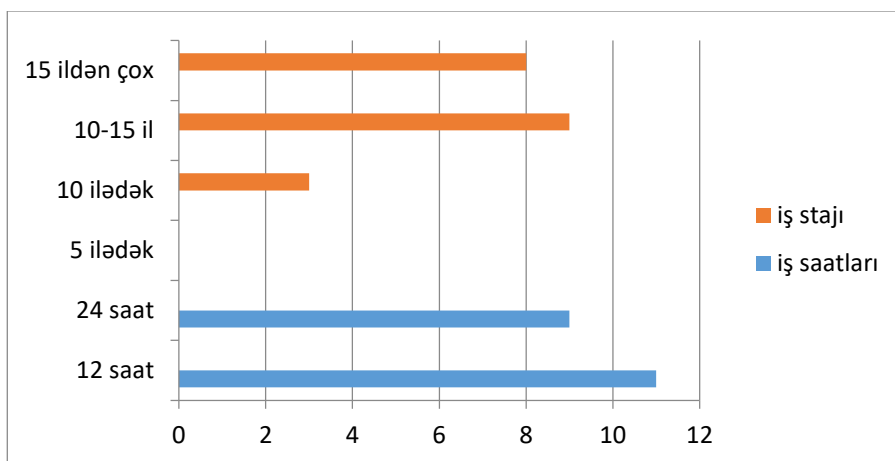
3.Nəticələrin işlənməsi

İlk növbədə iştirakçıların sosiodemografik məlumatları deskriptiv təhlil edilmişdir. Onların yaşı 27-48 arası dəyişmiş, orta göstərici $36,5 \pm 5,9$ təşkil edirdi (min.27; maks.48). İştirakçıların təhsil səviyyəsi orta və orta-ixtisas səviyyəsi ali təhsillə müqayisədə üstünlük təşkil edir. Belə ki, orta təhsili 45%; orta-ixtisas təhsilli 20%; ali təhsilli 35% idi.

Ailə vəziyyəti üzrə təhlil etdikdə əsasən ailəli şəxslər üstünlük təşkil edirdir (75% evli, 25% subay). İştirakçıların ailə tərkibi 6 nəfərə qədər dəyişirdi, əsasən isə 3-4 nəfərlik ailələr qeydə alınmışdır. Maddi vəziyyət, gəlir səviyyəsi üzrə müqayisə etdikdə isə orta gəlir səviyyəsi 75% üstünlük təşkil etmişdir, 20% iştirakçı isə öz vəziyyətini yüksək qiymətləndirmişdir.

Sosiodemografik amillər sırasında polis işçilərinin iş saatları, iş stajı və qulluq etdikləri xidməti sahələri fərqləndirilmişdir. Şəxslərin 6 nəfəri Mühafizə polisində, 2 nəfər çevik polis xidmətində 12 nəfər isə fərqli mövqelərdə (sahə polisi, əməliyyatçı, inspektor və s.) çalışdığı üçün onlar digər kateqoriyalara aid edilmişlər. İştirakçıların iş stajını və saatları əks etdirən nəticələr aşağıdakı təsvirdə qeyd edilir:

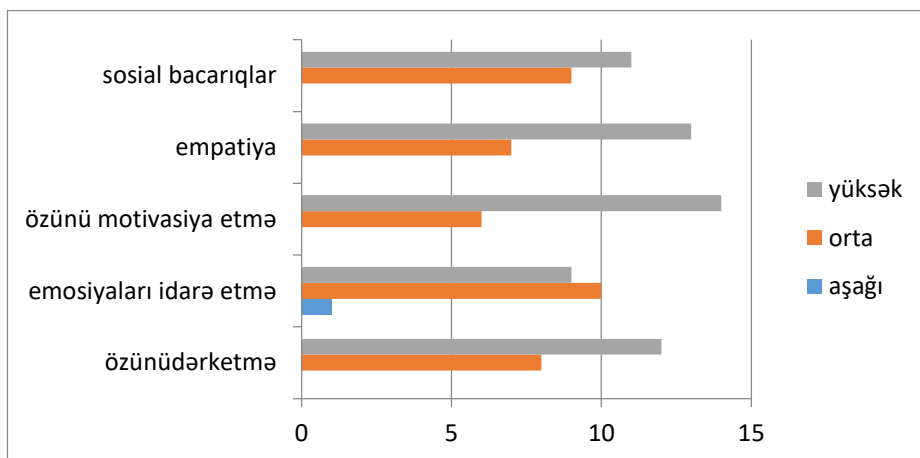
Şəkil 1. Əməkdaşların iş saatları və iş stajları



Təsvirdə əks olunduğu kimi əməkdaşlar 12 və 24 saatlıq iş saatları ilə fəaliyyət göstərir. Psixi sağlamlıq problemləri, stress, yorğunluq, nevroloji problemlər səbəbli hospitala müraciət etmiş bu şəxslərdən 5 ilədək qulluq müddəti olan əməkdaş qeydə alınmamışdır. Əsasən 10 ildən çox xidmət edən şəxslərin psixi sağlamlığında müəyyən problemlər izlənməyə başlamışdır.

Daha sonra iştirakçıların Emosional intellektin ölçülməsi test nəticələri təhlil edilmişdir. 5 əsas bölmə üzrə nəticələrin paylanması aşağıdakı cədvəldə öz əksini tapıb. Cədvələ nəzər yetirdikdə aydın olur ki, özünüdərkətmə bölməsi üzrə $38,45 \pm 6,4$; emosiyaları idarə etmə $32,05 \pm 7,09$; özünümotivasiya etmə $37,3 \pm 7,2$; empatiya bacarıqları $38,5 \pm 7,9$; sosial bacarıqlar isə $36,85 \pm 9,7$ olaraq dəyərləndirilir. Həmçinin göstəricilər aşağı, orta və yuxarı hədd üzrə qiymətləndirildikdə hər bir bölmə üzrə yüksək və orta göstəricilər qeyd edilmişdir. yalnız emosiyaları idarə etmə üzrə aşağı göstərici izlənilir.

Şəkil 2. Emosional intellekt nəticələrinin paylanması



Həmçinin Emosional intellekt testinin nəticələri arasında korrelyasiya amili ölçülmüş və bəndlər arasında statistik əhəmiyyətli müsbət korrelyasiya aşkar edilmişdir. bu bir daha nəticələrin özünü doğrultduğunu və göstəricilərin bir-biri ilə əlaqədar olduğunu qeyd etməyə imkan verir ($p < 0,005$; $p < 0,001$). Nəticələr aşağıdakı cədvəldə verilib:

		EI-emosiyaları idare etme	EI-ozunude rketme	EI-ozunumotivasiya etme	EI-empatiya	EI-sosial bacarıqlar
EI-emosiyaları idare etme	Pearson Correlation	1	,519*	,483*	,378	,554*
	Sig. (2-tailed)		,019	,031	,100	,011
	N	20	20	20	20	20
EI-ozunuderketme	Pearson Correlation	,519*	1	,674**	,696**	,693**
	Sig. (2-tailed)	,019		,001	,001	,001
	N	20	20	20	20	20
EI-ozunumotivasiya etme	Pearson Correlation	,483*	,674**	1	,759**	,653**
	Sig. (2-tailed)	,031	,001		,000	,002
	N	20	20	20	20	20
EI-empatiya	Pearson Correlation	,378	,696**	,759**	1	,693**
	Sig. (2-tailed)	,100	,001	,000		,001
	N	20	20	20	20	20
EI-sosial bacarıqlar	Pearson Correlation	,554*	,693**	,653**	,693**	1
	Sig. (2-tailed)	,011	,001	,002	,001	
	N	20	20	20	20	20

*, $p < 0.05$.

**, $p < 0.01$.

Cədvəl 1. Emosional intellekt göstəriciləri arası korrelyasiya

Xidmət fəaliyyət zamanı polis əməkdaşlarının qarşılaşdıqları stressli vəziyyətlər onların psixi sağlamlığında öz təsirini göstərir. Həmin stress hallarının şəxs tərəfindən necə qəbul edildiyi ölçülmüş və nəticələrin təhlili

zamanı stress göstəriciləri 2 -36 bal arası dəyişmiş, orta göstərici $16,9 \pm 9,6$ təşkil edirdi, bu isə stressin aşağı və orta həddinin üstünlük təşkil etdiyini göstərir. Həmçinin aşağı, orta və yüksək hədd üzrə paylanmalara baxdıqda aşağı və orta göstərici ümumilikdə 80% təşkil edirdi, lakin 20% əməkdaş stressin yuxarı həddindən əziyyət çəkdiyini qeyd etmişdir.

Toplanmış nəticələrin deskriptiv analizindən sonra sosiodemografik göstəricilər üzrə nəticələrin paylanması müqayisəli təhlil edilmişdir. İlk növbədə əməkdaşların yaş amili üzrə göstəricilər müqayisə edilmişdir.

Əməkdaşları 35 yaşdan yuxarı və aşağı iki nisbi qrupa böldükdə yaşı 35-dən az olan əməkdaşların emosional intellekt göstəriciləri üzrə emosiyaları idarə etmək bacarıqları $32,5 \pm 5,6$; 35 yaşdan yuxarı olanlarda isə nisbətən az $31,7 \pm 7,9$ alınmışdır ($F=0,7$; $p=0,38$; $t=-0,2$, $df=18$). Özünüdərk etmə amili üzrə də qruplararası nisbi fərq müşahidə edilmişdir, belə ki, 35 yaşdan aşağı şəxslərdə $39,71 \pm 5,4$; 35 yaşdan yuxarılarda isə $37,7 \pm 7,03$ alınmışdır. Empatiya amili üzrə də nisbi fərq qeydə alınır, 35 yaşdan aşağılarda $39,8 \pm 5,3$; 35 yaşdan yuxarı şəxslərdə isə $37,7 \pm 9,2$ ($F=4,9$; $p=0,03$; $t=-0,5$, $df=18$). Özünümotivasiya etmək və sosial bacarıqlar bölmələrində isə 35 yaşdan yuxarı əməkdaşların nəticələri nisbətən üstünlük təşkil edirdir. Özünümotivasiya üzrə 35 yaşdan yuxarılarda $37,8 \pm 6,7$; sosial bacarıqlar isə $37,69 \pm 10$; digər qrupda isə $36,2 \pm 8,5$ və $35,2 \pm 9,7$ alınmışdır ($F=0,001$; $p=0,98$; $t=0,51$, $df=18$).

Artan yaş amili ilə emosional intellekt göstəriciləri arası korrelyasiya təhlil edilmiş və müəyyən edilmişdir ki, emosional özünüdərk, emosiyaların idarə edilməsi və empatiya ilə yaş amili arasında mənfi korrelyasiya əlaqəsi ($r=-0,23$; $r=-0,12$; $r=-0,16$; $p>0,05$); sosial bacarıqlar və özünümotivasiya üçün isə müsbət korrelyasiya vardır ($r=0,043$; $r=0,021$). Lakin p amilinin 0,05-dən yüksək olması alınan nəticələrin yalnız bu qrup üzrə doğru olduğunu, geniş kütlə üçün statistik əhəmiyyətli olmadığını göstərir.

Sosiodemografik amillər sırasında təhsil faktoru ilə emosional intellekt göstəricilərini müqayisə etdikdə orta və ali təhsillilər arasında ciddi fərq aşkar edilməmişdir. Lakin ailə faktoru üzərindən təhlil apardıqda subay şəxslərin Eİ göstəriciləri evlilərdə müqayisədə yüksək alınmışdır.

	Təhsil	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
EI-özünüdərketmək	orta	9	38,78	7,513	2,504
	ali	7	40,14	5,429	2,052
EI-empatiya	orta	9	40,00	5,831	1,944
	ali	7	39,00	8,981	3,395
EI-özünümotivasiya etmək	orta	9	38,89	6,009	2,003
	ali	7	37,43	7,721	2,918
EI-sosial bacarıqlar	orta	9	41,00	7,106	2,369
	ali	7	35,29	12,120	4,581
EI-emosiyaları idarə etmək	orta	9	33,89	6,373	2,124
	ali	7	30,86	5,146	1,945

Cədvəl 2. Təhsil faktoru üzrə Eİ nəticələrinin paylanması

Daha sonra şəxslərin iş amili üzrə təhlillər aparılmışdır və aydın olur ki, iş saatının artması ilə Eİ göstəriciləri arasında mənfi statistik əhəmiyyətli korrelyasiya vardır ($r = -0,22$; $r = -0,4$; $r = -0,393$; $r = -0,509$; $r = -0,303$; $p < 0,05$). Alınan nəticəyə əsasən demək olar ki, artan iş saatları şəxslərin emosional intellektində, emosiyaları idarə etməsində və sosial bacarıqlarında neqativ təsir göstərir. İş stajı, qulluq illəri ilə Eİ arasındakı korrelyasiya ölçüldükdə isə bir daha mənfi korrelyasiya aşkar edilmişdir, şəxslərin daha çox xidmət göstərməsi onların Eİ artmasında heç bir nəticə verməmişdir ($r = -0,52$; $r = 0,003$; $r = -0,075$; $r = -0,042$; $r = -0,14$; $p > 0,05$). Lakin p əmsalının 0,05-dən yüksək olması bu göstəricilərin yalnız iştirakçılar arasında etibarlı olması faktını göstərir. Şəxslərin iş yerlərinə əsasən Eİ göstəriciləri təhlil edildikdə aşağı göstərici mühafizə polisi əməkdaşlarında izlənilmişdir, çevik polis, digər strukturlarda işləyən əməkdaşlar, əməliyyatçılar, inspektorlar daha yüksək Eİ göstəriciləri nümayiş etdirmişdir (özünüdərketmək $35,8 \pm 7,1$; empatiya $36,3 \pm 5,5$; özünümotivasiya etmək $34,3 \pm 6,2$; sosial bacarıqlar $36,1 \pm 9,8$; emosiyaları idarə etmək $33,1 \pm 2,2$). Qeyd edildiyi kimi əməkdaşlarla stress amilinin ölçülməsi üçün test tətbiq edilmiş və nəticələr Eİ nəticələri ilə müqayisəli təhlil edilmişdir. aydın olmuşdur ki, artan stress göstəriciləri ilə Eİ arasında statistik əhəmiyyətli mənfi korrelyasiya var ($r = -0,53^*$; $r = -0,49^*$; $r = -0,28^*$; $r = -0,54^*$; $r = -0,34^*$; $p < 0,05$). Bu isə bir daha göstərir ki, şəxslərin iş şəraiti, yaşadıqları stress onların emosional intellektində əsaslı olaraq rol oynayır.

Əməkdaşların iş saatlarını nisbi 2 qrupa böldükdə 10 ildən çox və az xidmət edənlər; bu zaman 10 ildən çox xidmət edənlərin stress göstəriciləri daha yüksək alındı ($17,65 \pm 9,9$; $12,6 \pm 7,7$; $F=0,451$; $p=0,05$; $t=0,8$; $df=18$). Şəxslərin iş saatları və qulluq illəri ilə qeydə alınan stress göstəriciləri arasındakı korrelyasiya təhlil edildikdə müsbət statistik əhəmiyyətli qeydlər aşkar edildi ($r=0,23$; $r=0,513$; $p<0,05$).

4.Nəticə və tövsiyələr

Aparılan tədqiqata əsasən qeyd etmək lazımdır ki, polis işçilərinin emosional intellekt göstəriciləri onların psixi sağlamlığında xüsusi yerə malikdir. Eİ göstəriciləri arasındakı daxili korrelyasiya bu amilin vacibliyini və əhəmiyyətini statistik olaraq da sübuta yetirir. Sosiodeмоqrafik faktorlar sırasında şəxsin iş saatları və qulluq illəri onun Eİ göstəriciləri ilə mənfi korrelyasiya təşkil edirdi. Həmçinin yaşanan stressli situasiyalarla onların Eİ bacarıqları arasında mənfi korrelyasiya əlaqəsi aşkar edilmişdir.

Ədəbiyyat nümunələrinin təhlili və tədqiqat nəticələrinə əsasən polis orqanı işçilərinin Eİ göstəricilərinin inkişaf etdirilməsi üçün mütəmadi olaraq seminar, məşğələlərin təşkili, eləcə də sosial istiqamətli tədbirlərin həyata keçirilməsi, qulluq illəri artdıqca yaşanan problemlərin vaxtında aşkar edilərək aradan qaldırılması tövsiyə edilir.

ƏDƏBİYYAT

1. Abraham, R. (2005). Emotional intelligence in the workplace: A review and synthesis. In R. Schulze & R. D. Roberts (Eds.), *Emotional intelligence: An international handbook* (pp. 255-270).
2. Brody, L. R., & Hall, J. A. (2008). Gender and emotion in context. In M. Lewis, J. M. Haviland-Jones, & L. F. Barrett (Eds.), *Handbook of emotions* (3rd ed., pp. 395-408).
3. Cooper, R. K. (1997). Applying emotional intelligence in the workplace. *Training & Development*, 51(12), 31-39.
4. Erdoğan, M. Y. (2008). Duygusal zekânın bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 62-76.
5. İşmen, A. E. (2001). Duygusal zeka ve problem çözme. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(13), 111-124.
6. Goleman, D. (1998). *Duygusal zeka*. İstanbul: Varlık Yayınları, 34.
7. Güllüce, A. Ç., & İşcan, Ö. F. (2010). Mesleki tükenmişlik ve duygusal zekâ arasındaki ilişki. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 7-29.
8. Nikolaou, I., & Tsaousis, I. (2002). Emotional intelligence in the workplace: Exploring its effects on occupational stress and organizational commitment. *The International Journal of Organizational Analysis*, 10(4), 327-342.
9. Tuğrul, C. (1999). Duygusal zeka. *Klinik Psikiyatri*, 1, 12-20.

10. Yelkikalan, N. (2007). 21. yüzyılda girişimcinin yeni özelliği: Duygusal zekâ. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 39-51.
11. Zeidner, M., Matthews, G., & Roberts, R. D. (2004). Emotional intelligence in the workplace: A critical review. *Applied Psychology*, 53(3), 371-399.

REFERENCES

1. Abraham, R. (2005). Emotional intelligence in the workplace: A review and synthesis. In R. Schulze & R. D. Roberts (Eds.), *Emotional intelligence: An international handbook* (pp. 255–270). (in English)
2. Brody, L. R., & Hall, J. A. (2008). Gender and emotion in context. In M. Lewis, J. M. Haviland-Jones, & L. F. Barrett (Eds.), *Handbook of emotions* (3rd ed., pp. 395–408). (in English)
3. Cooper, R. K. (1997). Applying emotional intelligence in the workplace. *Training & Development*, 51(12), 31–39. (in English)
4. Erdoghdü, M. Y. (2008). Examination of emotional intelligence in terms of some variables. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 62–76. (in Turkish)
5. Ishmen, A. E. (2001). Emotional intelligence and problem solving. *Marmara University Atatürk Faculty of Education Journal of Educational Sciences*, 13(13), 111–124. (in Turkish)
6. Goleman, D. (1998). *Emotional intelligence*. Istanbul: Varlık Publishing. (in Turkish)
7. Gulluce, A. Ch., & Ishcan, O. F. (2010). The relationship between occupational burnout and emotional intelligence. *Eskishehir Osmangazi University Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences*, 5(2), 7–29. (in Turkish)
8. Nikolaou, I., & Tsaousis, I. (2002). Emotional intelligence in the workplace: Exploring its effects on occupational stress and organizational commitment. *The International Journal of Organizational Analysis*, 10(4), 327–342. (in English)
9. Tughrul, C. (1999). Emotional intelligence. *Clinical Psychiatry*, 1, 12–20. (in Turkish)
10. Yelkikalan, N. (2007). The new feature of the entrepreneur in the 21st century: Emotional intelligence. *Journal of Entrepreneurship and Development*, 1(2), 39–51. (in Turkish)
11. Zeidner, M., Matthews, G., & Roberts, R. D. (2004). Emotional intelligence in the workplace: A critical review. *Applied Psychology*, 53(3), 371–399. (in English)